

УДК 796.51:613.74:379.85(569.4)

Фастовець О.О., к.п.н.

Національний університет фізичного виховання і спорту України, Україна

ПРИРОДОРЕСУРСНИЙ БАЗИС РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ ТА РЕКРЕАЦІЇ (НА ПРИКЛАДІ ІЗРАЇЛЮ)

Fastovets O.O., Ph.D.

NATURAL RESOURCE OF REGIONAL TOURISM AND RECREATION DEVELOPMENT: ISRAEL CASE STUDE

Для держави Ізраїль туризм перетворився на важливу сферу економічної діяльності. На стан розвитку туризму в країні впливає наявність підтримки держави, впровадження цілеспрямованої туристичної політики, здійснення інноваційних проектів для залучення туристів на регіональному, національному та міжнародному рівнях. У 2014 р. Ізраїль прийняв 3,3 млн. відвідувачів, що принесло країні 41 млрд. шекелей. З них 2,5 млн. відвідувачів прибули повітряним транспортом (78%) і лише 0,4 млн. припадає на сухопутний транспорт (12%). Провідні країни-постачальники в'їзного туризму: США (19%), Росія (17%), Франція (9%), Німеччина (7%), Велика Британія (5%), Італія та Україна (по 4%). Загальна кількість співробітників, зайнятих (безпосередньо чи опосередковано) у туристичній індустрії складає близько 200 000, що становила 6% всіх працівників в Ізраїлі. Безпосередньо у сфері туризму працюють 105 тис. з них третина у готельному бізнесі. Значну увагу Міністерство туризму Ізраїлю звертає на розвиток транспортного обслуговування туристів. В країні працює понад 600 транспортних туристичних агентств, 70 з яких представляють інтереси ізраїльського туризму за кордоном, ще 85 агентств спеціалізуються на внутрішньому туризмі. Туристичний автопарк країни налічує 1600 міні-автобусів, 425 лімузинів.

На українському ринку країна відома своїми центрами паломництва та можливостями для пізнавального туризму, проте Ізраїль має унікальний природоресурсний потенціал для розвитку курортно-лікувального туризму та відпочинку. Наявність гарячих мінеральних джерел на берегах о. Кінерет та лікувальних грязей на Мертвому морі дозволяють сформувати курорти, що набули світового визнання. У м. Тиверія функціонує всесвітньо відомий курортний комплекс Хамат-Тиверія, де пропонують процедури в центрах таласотерапії. Вода, сіль та морські грязі Мертвого моря, як свідчать сучасні медичні дослідження допомагають при лікуванні алергії псоріазу, неврологічних хворобах, хворобах хребту. У лікувальних центрах Хаме-Заар та Хаме-Йеша лікують хвороби м'язів та суглобів. Ейн-Бокек є міжнародним центром лікування хвороб шкіри (псоріаз). На курортах Ейн-Геді, Нове-Зоар, Арад лікують алергійні захворювання.

Відпочинок та водні види спорту набули поширення на пляжах Середземного та Червоного морів (плавання, віндсерфінг, катання на човнах, пірнання, водні лижи). На піщаних пляжах Середземного моря, де купальний сезон триває 4-5 місяців, сформувались приморські курорти – Нагарія, Натанія, Херцлія (пляжі та яхт-клуб), Тель-Авів та південні території узбережжя Бат-Яма (мм. Ашдод, Мікелон), Хайфі. Купальний сезон на протязі цілого року можливий на півдні країни на Червоному морі. У м. Ейлат завдяки наявності коралового рифу розвивається дайвінг.

На території Ізраїлю розташована Іудейська пустеля та пустеля Негев, де здійснюються прогулянки на квадроциклах, джипах та верблюдах. Розвивається мережа велотрас в Галілеї та Негеві.

Ізраїль має багатий тваринний та рослинний світ, що пов'язано із розташуванням країни на стику трьох континентів. Природна рослинність збереглася лише в Галілеї, Самарії, Іудейських горах та масиві Кармель. Вона представлена

вічнозеленими дубами, ієрусалимською сосною, маслинами, фісташковими деревами, лаврами, платанами, суничним деревом, сірійським кленом. Вздовж узбережжя – середземноморські чагарники (маквіс, мирт, олеандр, дика фісташка), внутрішні райони – сухі степи та пустелі з акацією, рокитником, тамариском, саксаулом. У долині Йордану зустрічається морозостійкий лотос, папірус, олеандри.

Тваринний світ бідний, великий тварин немає. У пустелі Негев зустрічаються шакали, гігієни, дрібні лисиці, дикобрази, змії, черепахи, ящірки. Нараховується близько 400 видів птахів (пелікани, грифи, сови, лелеки). В Ізраїлі нараховують 160 природоохоронних територій, але вони невеликі за площею. Популярністю у туристів користується ландшафтний заповідник Неот-Кедумім, де представлені усі види рослин, які згадуються в Біблії. У національному парку Кармель охороняються середземноморські ліси та чагарники. Тут здійснюється проект Хай-Бар з метою відновлення видового складу тварин, які колись заселяли пагорби та пустелі Ізраїлю.

У кам'янистій пустелі Негев розташовано національний парк Ейн Авдад із ставками, водоспадами, неглибокими печерами та пишною рослинністю. Інший національний парк «Тімна» розташовано на півдні країни поблизу Ейлату. Парк відомий своїми формами вивітрювання – Соломоновими стовпами – 50 м колонами, створеними дощем та вітром. Поряд з парком розташовані відомі копії царя Соломона, де 3 тис. років тому добували мідну руду. В центральній частині країни знаходиться національний парк Ейн-Геді – оазис між узбережжям Мертвого моря та безплідною Іудейською пустелею. Різноманітність сконцентрованої тут рослинної та тваринної світу пояснюється наявністю численні прісноводних джерел та водоспаду. На півдні країни в районі м. Ейлат розташувався морський заповідник Шмурат-Алмогім, що охороняє екосистеми коралового рифу.

Враховуючи величезний природний потенціал туристичної сфери, Міністерство туризму Ізраїлю проводить зважену туристичну політику спрямовану на формування туристичного комплексу, структура якого буде визначатися з урахуванням місцевої специфіки; розвиток місцевої інфраструктури (дороги, готелі, ресторани тощо); підготовку туристичних кадрів. В Ізраїлі функціонують 331 туристичних готелів на 47 тис. номерів, розрахованих на обслуговування 3,5 млн. туристів за рік. У країні набули поширення як міжнародні так і національні готелі ланцюги Дан, Атлас, Ісротел. У більшості великих готелів є зали для засідань та конференц-зали. Окрім готелів, в країні функціонують християнські притулки, пансіонати, молодіжні туристичні бази, циммери (кімнати для прийому відпочиваючих у сільських кібуцах). За даними 2010 р. кількість циммерів на території Ізраїлю досягла 9 тис. одиниць. У відповідності до стандартів Міністерства туризму Ізраїлю, прийнятих у 2012 р. та регламентуючих готельний бізнес, циммер-готелі поділяються замість зірок на літерні категорії А та С, а номери – на класи Стандарт, Люкс, спеціальний люкс та президентський люкс.

Сільський та агро-туризм пропонують «машави» – один з видів фермерських господарств. Після екскурсії, лекції та перегляду кінофільму усіх запрошують до місцевого магазину, де продають місцеві продукти. Так, на фермерському господарстві «Кінерет», яке спеціалізується на фініках, туристам розповідають про вирощування, збір, переробку та кінцеву продукцію у т.ч. і мед. У господарстві «Беней Даром» знайомлять з процесом вирощування оливок та виробництвом оливкового масла. На фермі спецій «Дерех Ерец», вирощують лікарські та інші трави та виробляють ароматичні масла, а фермі «Таль Шахар», де вирощують кіз, виробляють сир та знайомлять туристів з особливостями технологічного процесу.

Слід зазначити, що геотуристичне положення країни є складним, бо країна має нестабільні стосунки з арабськими країнами, які її оточують (збройне протистояння та висока ймовірність терактів). Тому Міністерство туризму та підконтрольні йому органи розробляють та впроваджують регіональні програми розвитку туризму в Ізраїлі [1,2,3](табл. 1).

Таблиця 1

Основні програми розвитку туризму в Ізраїлі

Програма	Основна мета
Національні	
Відкритий Ізраїль	спрямована на зростання туристичного потоку до країни
Тренер Ізраїлю	курортний район Тель-Авів-Яффо (Середземне море), Ейлат (Червоне море)
Морська	організація рекреації і туризму в районі унікального Мертвого моря
Розвитку священних місць	покращення інфраструктури святих міст, могил святих, включаючи Єрусалим і Хацор
Центральний район Аравія	урізноманітнення послуг туризму: оздоровленням та СПА, кулінарія, спорт і відпочинок
Регіональні	
Регіон Мертвого моря	створення з соляних глиб атракції «Найнижча точка на Землі» поблизу купалень Ейн-Геді на висоті 415 м нижче рівня світового океану
Розвиток гольф-туризму	території Ейлату, Тель-Авіву, Мертве море, Тіверії, Хадерув
Галілея і Негева	створення інфраструктури велотрас (до 4900 км.)
Сільський туризм в Галілеї	інтеграція друзьких та черкеських сіл в туристичну галузь

Встановлення режиму безвізового відвідання між Ізраїлем та Україною призвело до посилення конкуренції та відповідно до зниження цін на туристичні та транспортні послуги. Ізраїль позиціонує себе як країна лікувального туризму, орієнтованого на туристів з шкіряними та суглобовими хворобами, онкологічними захворюваннями, безпліддям, проте існує значний рух у зворотному напрямку – ізраїльтяни проходять стоматологічне лікування в Україні, тому що існує різниця у вартості в ціні, а їх медична страховка не покриває ці послуги.

Серед інноваційних видів туризму, які пропонуються на ізраїльському ринку – екологічні тури, що проводяться у горах та пустелі та використовують вторинні будівельні матеріали та природну сировину та сонячні батареї. Туристам пропонують семінари на яких навчають як побудувати будинок з грязі, виготовити кераміку сплести корзину з пальмового листя, приготувати їжу у кам'яній печі.

Туристична політика Ізраїлю забезпечує реалізацію низки цільових програм міжнародного, національного та регіонального рівнів, спрямованих на популяризацію країни, отримання додаткових асигнувань на вирішення екологічних, соціально-економічних та політико-релігійних проблем. Україна і Ізраїль мають багато спільного, а саме: основними видовими сегментами туристичного ринку й надалі залишаться рекреаційний з метою відпочинку, курортно-лікувальний, культурно-пізнавальний (екскурсійний), релігійний туризм. Запровадження на українському ринку інноваційних програм розвитку регіональних туристичних DESTINACIЙ сприятиме стабілізації ринку туризму у складних політичних та економічних реаліях України.

Перелік посилань

1. Сайт Міністерства туризму Ізраїлю [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://www.goisrael.ru>
2. Глобальний єврейський онлайн центр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://www.jewish.ru>
3. Інформаційний портал ISRABESTI.RU. [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://isravesti.ru>